

‘... dat moet Inge weten ...’

R. Keijzer

Freudenthal Instituut, Universiteit Utrecht

Inleiding

Op 14 mei jongstleden werd alweer de derde Netwerkdag voor begeleiders georganiseerd. Ook deze keer was de plaats van samenkomst het vergadercentrum van de CED Groep in Rotterdam. De Netwerkdagen voor begeleiders zijn ontstaan vanuit een behoefte om elkaar met enige regelmaat te informeren over zaken waar je als begeleider rekenen-wiskunde tegenaan loopt. Dit uitgangspunt vormde ook het startpunt bij het samenstellen van het programma voor deze derde Netwerkdag. Zo kwamen er tijdens een vorige bijeenkomst vragen naar voren over materialen die werden gemaakt binnen het project Speciaal Rekenen om te werken aan leerkrachtvaardigheden. Verder werd toen gesproken over het begeleiden van scholen en leerkrachten in het omgaan met begaafde en hoogbegaafde leerlingen.

Bij de inrichting van het programma werd besloten om de map ‘De Rekenles, een vak apart’ (De With, Littel & Hoogendijk, 2003) van het project ‘Speciaal Rekenen’ in de ochtend te bespreken, en in twee presentaties in de middag het werken met begaafde leerlingen aan bod te laten komen. Met deze inrichting van het programma werd een daadwerkelijk andere invulling van de dag gekozen dan in een recent verleden. Bij vorige gelegenheden stond de interactie tussen deelnemers in kleine groepjes centraal (Oving, 2004). Tijdens genoemde bijeenkomst werd vooral informatie gegeven.

In hun bijdrage ‘leerkrachtvaardigheden binnen het project ‘Speciaal Rekenen’ gaven H. Littel en J. de With aan hoe zij een instructiemodel inrichtten dat voor de leerkrachten goed herkenbaar is, terwijl het anderszins aansluit bij het realistische reken-wiskundeonderwijs (De With, 2004). Kern van het gepresenteerde model vormt de aandacht die van de leerkracht gevraagd wordt voor constructies en strategieën van leerlingen en de noodzaak van interactie met leerlingen om dergelijke constructies te verbreden. Littel en De With maken duidelijk wat hun oogmerk is voor het op deze wijze veranderen van het SBO. Leerlingen moeten verder komen met rekenen dan vroeger het geval was.

Na deze bijdrage over het rekenen in het SBO was tijdens het middagprogramma tijd voor onderwijs aan leerlingen die opvallen door hun (hoog)begaafdheid. G. van Dijk

presenteerde ‘Somplextra’ (Van Dijk & Kort, 2002), materiaal voor begaafde leerlingen in groep 6, 7 en 8. Dit pakket dat de leerlingen op eigen kracht doorwerken bestaat uit moeilijke opgaven, die creativiteit en wiskundig redeneren vragen. Ook D. Janson ging in op het rekenonderwijs aan de betere rekenaar en pleitte voor meer open opgaven. Hij legde dit voor in de vorm van een oefening, waarbij opgaven uit methoden werden bewerkt voor de betere rekenaars.

De open opgaven die aldus ontstonden toonden aan dat het afstemmen van het onderwijs op de betere rekenaars feitelijk goed reken-wiskundeonderwijs vraagt, waarbij leerlingen werkelijk de kans krijgen om hun wiskunde te construeren, zonder vooraf gebaande wegen af te lopen. Dit laatste gegeven, dat het afstemmen van het onderwijs op bijzondere leerlingen aan de onder- en bovenkant vraagt om verbetering van het reken-wiskundeonderwijs aan alle leerlingen, was iets wat ikzelf meenam van deze studiedag. Iets om aan mijn collega’s te vertellen en actief mee aan de slag te gaan. Voor deze Netwerkdagen is gekozen voor een systeem van vertegenwoordiging, waarbij iedere dienst een afgevaardigde stuurt. Dat maakt dat er een noodzaak is tot overdragen van hetgeen gepasseerd is. Maar wat nemen de deelnemers mee? Ik vroeg de aanwezigen hun noties op een blad te noteren onder de kop: ‘Hoe vertel ik het maandag aan mijn collega’s?’

Meegenomen

Het enthousiasme voor de dag maakte wellicht dat vrijwel alle aanwezige begeleiders wilden noteren hoe zij de opbrengst van de dag gaan overdragen aan collega’s. Ook dat enthousiasme zelf wordt - zo blijkt uit de ingevulde formulieren - overgedragen. De deelnemers geven in hun reactie aan dat het goed is collega’s te horen spreken over hun praktijk. Juist dit praktische karakter van de dag doet de aanwezigen goed, zo geven verschillende deelnemers aan. Een van de begeleiders benadrukt dat het niet bij deze praktische zaken is gebleven. Deze deelnemer vond aanleidingen tot verdieping en aanzetten tot reflectie en geeft aan dat juist dit element de studiedag verrijkend maakt voor de praktijk. Dit laatste, de reflectie op het aanbod, klinkt door in dat wat de deelnemers meenemen naar de collega’s. Daar wordt niet louter gekozen voor

het doorvertellen van wat er aan de orde was, maar wordt het - geven enkele aanwezigen aan - ook in een ander perspectief geplaatst. Zo noteert een van de aanwezigen hoe hij zich bewust werd van de ballast en beperking van methoden voor leerkrachten. Ook een ander richt zich op methodegebruik. Deze begeleider noteert dat leerkrachten, wanneer ze voldoende zicht hebben op de vakdidactiek, losser mogen komen van de methode.

Tijdens de Netwerkdag ging het over de leerlingen die bijzondere aandacht nodig hebben, omdat hun vaardigheid zich aan de uiteinden van het spectrum bevinden; ze zijn (zeer) begaafd of rekenen juist (heel) zwak. Dit vraagt optimale onderwijsmaterialen en gedegen leerkrachtvaardigheden en een dergelijke optimalisering is uiteraard ook nooit weg voor andere leerlingen, aldus stellen enkele aanwezigen vast.

Overigens geven veel aanwezigen aan hoe ze praktisch aan de slag willen met de opbrengst van de dag. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door te kijken hoe het aanbod een heldere plek kan krijgen in de begeleidingsactiviteiten. Een enkeling ziet het navolgen van gepresenteerde aanpakken al voor zich; 'het lijkt me heerlijk om met een aantal teamleden aan de slag te gaan met een combinatie van compacten plus de gepresenteerde materialen om iets meer te kunnen doen met de betere leerlingen', noteerde een van de deelnemers.

Het belang van Netwerkdagen, zo maken de reacties duidelijk, is de directe bruikbaarheid in de begeleiderspraktijk. De aanwezigen kiezen daarom gepaste manieren om de opbrengst van de dag over te dragen aan collega's. Hiervoor worden, zo lees ik op de door de begeleiders ingevulde formulieren, tal van manieren gekozen. De een stelt elementen van de studiedag expliciet aan de orde op vergaderingen van specifieke groepen binnen de begeleidingsdienst, zoals leerlingbegeleiders en leden van de taakgroep rekenen. Anderen kiezen ervoor de materialen geordend te bewaren in een map die ook door collega's kan worden gebruikt. Een van de aanwezigen maakt een overzicht van wie wat moet weten en noteert onder andere: 'We hebben het gehad over Somplextra. Dat moet Inge weten.'

Op weg naar een volgende Netwerkdag

Na drie Netwerkdagen blijkt een hechte groep rekenbegeleiders te zijn ontstaan, die elkaar nadrukkelijk inhoudelijk ondersteunen bij de invulling van het begeleiden van leerkrachten bij het geven van rekenen-wiskundeonderwijs. Daarvoor was er tijdens de eerste Netwerkbijeenkomsten flink wat ruimte voor collegiale consultatie en overleg. Toen bleek ook dat enkele begeleidingsdiensten materialen ontwikkeld hebben. Om die te kunnen presenteren, is een korte bespreking ontoereikend. Daarom werd er gaandeweg meer gekozen voor productpresentaties om elkaar op de hoogte te brengen van waar anderen mee bezig zijn. Deze presentaties worden door veel van de aanwezigen gewaardeerd, zo maakte de afgelopen Netwerkdag duidelijk. Je krijgt goed zicht op wat het ontwikkelde product te bieden heeft. Tijdens de afgelopen Netwerkdag konden de deelnemende begeleiders op deze manier onder andere kennis nemen van de map 'De rekenles, een vak apart' en 'Somplextra'. Daarmee kun je wat, hoor ik veel begeleiders zeggen. In discussies die tijdens de presentaties worden gevoerd en bij het werken aan opdrachten, krijgt deze bruikbaarheid nog meer glans, omdat die mogelijkheden biedt voor de vertaling naar de eigen situatie. Evenwel, het uitwisselen van deze bruikbaarheid van de gepresenteerde producten werd wat in de weg gestaan door de grootte en de opstelling van de groep. Mij bekwam het gevoel dat het afwisselen van de frontale presentatievorm met het werken in kleine groepen de interactie verder had kunnen verrijken.

Er worden door de verschillende diensten fraaie producten gemaakt, zo leerde deze derde Netwerkdag. Goed om hiervan kennis te nemen en met elkaar van gedachten te wisselen. Daarbij evolueren de bijeenkomsten van het Netwerk tot plaats waar het overdenken en bediscussiëren van elkaars werk, vanuit het perspectief van de bruikbaarheid in de eigen situatie, leidt tot verdiepen van het begeleiden van het reken-wiskundeonderwijs.

Er worden door de verschillende diensten fraaie producten gemaakt, zo leerde deze derde Netwerkdag. Goed om hiervan kennis te nemen en met elkaar van gedachten te wisselen. Daarbij evolueren de bijeenkomsten van het Netwerk tot plaats waar het overdenken en bediscussiëren van elkaars werk, vanuit het perspectief van de bruikbaarheid in de eigen situatie, leidt tot verdiepen van het begeleiden van het reken-wiskundeonderwijs.

Literatuur

- Dijk, G. van & H. Kort (2002). *Somplextra - symmetrie*. Bodegraven: MHR.
- Oving, A. (2004). Hoeveel rek zit er in rekenen? *Reken-wiskundeonderwijs: onderzoek, ontwikkeling, praktijk* 23(1), 39-41.
- With, J. de, H. Littel & W. Hoogendijk (2003). *De Rekenles, een vak apart*. Utrecht: Freudenthal Instituut.
- With, J. de (2004). Begeleiding aan het woord. *Reken-wiskundeonderwijs: onderzoek, ontwikkeling, praktijk*, 23(2), 22-24.